

ПОНЯТТЯ «РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ»: СУТНІСНЕ НАПОВНЕННЯ ТА СКЛАДОВІ

©2025 КИЗИМ М. О., ХАУСТОВА В. Є., РЕШЕТНЯК О. І., ПОПОВИЧ М. В., ЮДЕНКО Є. В.

УДК 316.7:005.93(477):327.5

JEL Classification: I31; O10

Кизим М. О., Хаустова В. Є., Решетняк О. І., Попович М. В., Юденко Є. В.
Поняття «резильєнтність якості життя населення»: сутнісне наповнення та складові

У статті розкрито сутність поняття «резильєнтність якості життя», що розглядається як складний і багатогранний феномен, який інтегрує соціальні, економічні, психологічні й інституційні аспекти розвитку суспільства. В умовах глобальних кризових викликів – економічних, політичних, екологічних та воєнних – дослідження механізмів забезпечення стійкості та здатності до відновлення набуває особливого значення. Метою дослідження є формування цілісного уявлення про сутність поняття «резильєнтність якості життя» на основі визначення складових якості життя. У роботі здійснено аналіз наукових підходів до визначення категорій «якість життя» та «резильєнтність», виокремлено ключові елементи їх взаємозв'язку. Показано, що якість життя є багатовимірною характеристикою, яка охоплює рівень матеріального забезпечення, стан здоров'я, освіту, соціальні відносини, екологічні умови та можливості для самореалізації. Водночас резильєнтність акцентує увагу не лише на збереженні цих складових під час шоків, але й на гнучкості, здатності до адаптації і трансформації у нестабільному середовищі. Особливу увагу приділено аналізу інституційних та інфраструктурних чинників, що визначають здатність суспільства забезпечувати належну якість життя навіть у кризових обставинах. Наголошено на ролі психологічних ресурсів населення, розвитку цифрових технологій, інноваційних практик управління, ефективної взаємодії між державою, бізнесом і громадянським суспільством. Визначено, що сучасні підходи до оцінювання резильєнтності якості життя повинні ґрунтуватися на комплексних міждисциплінарних методиках, які поєднують кількісні та якісні індикатори, а також враховують динамічний характер соціально-економічних процесів. У статті підкреслено, що резильєнтність не зводиться лише до стабільності чи здатності протистояти шокам. Вона передбачає активне використання кризових подій як поштовху до оновлення та удосконалення соціально-економічних систем. Саме тому резильєнтність якості життя варто трактувати як здатність не тільки мінімізувати негативні наслідки, але й реалізовувати нові можливості для підвищення добробуту та соціальної згуртованості. Отримані результати мають як теоретичну, так і практичну цінність: вони сприяють кращому розумінню феномену резильєнтності у сфері суспільних наук і можуть стати підґрунтям для подальших прикладних досліджень. Зокрема, йдеться про розробку ефективних стратегій підвищення стійкості українського суспільства до кризових впливів і формування нової парадигми державної політики, зорієнтованої на забезпечення гідної якості життя в умовах невизначеності.

Ключові слова: резильєнтність, якість життя, резильєнтність якості життя, складові якості життя, криза, адаптація, відновлення, соціально-економічний розвиток, добробут населення, невизначеність.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-3-235-254>

Рис.: 2. Табл.: 4. Бібл.: 69.

Кизим Микола Олександрович – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу досліджень людського розвитку, Інститут демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України (бульвар Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна)

E-mail: m.kyzym@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8948-2656>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1859367>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216130870>

Хаустова Вікторія Євгенівна – доктор економічних наук, професор, директор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: v.khaust@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5895-9287>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/629132>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216123094>

Решетняк Олена Іванівна – доктор економічних наук, доцент, завідувач сектора промислової політики та інноваційного розвитку відділу промислової політики та енергетичної безпеки, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: reshetele@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1183-302X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/520008>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221964559>

Попович Михайло В'ячеславович – аспірант, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: mike.popovych@gmail.com

Юденко Євген Володимирович – кандидат економічних наук, докторант, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: yuvil.eu@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5122-726X>

UDC 316.7:005.93(477):327.5

JEL Classification: I31; O10

Kyzym M. O., Khaustova V. Ye., Reshetnyak O. I., Popovych M. V., Yudenko Ye. V. The Concept of «Population Quality of Life Resilience»: Essence and Components

The article reveals the essence of the concept of «quality of life resilience,» regarded as a complex and multifaceted phenomenon that integrates social, economic, psychological, and institutional aspects of societal development. In the context of global crisis challenges – economic, political, environmental, and military – the study of mechanisms ensuring stability and recovery capacity becomes particularly significant. The aim of the research is to form a comprehensive understanding of the essence of the concept of «quality of life resilience» based on identifying the components of quality of life. The paper analyzes scientific approaches to defining the categories of «quality of life» and «resilience,» highlighting the key elements of their interconnection. It is demonstrated that quality of life is a multidimensional characteristic encompassing the level of material provision, health status, education, social relations, environmental conditions, and opportunities for self-realization. Along with this, resilience highlights not only the preservation of these components during shocks but also flexibility, the capacity to adapt, and transformation in an unstable environment. Special attention is given to analyzing institutional and infrastructural factors that determine a society's ability to ensure a proper quality of life even under crisis conditions. Emphasis is placed on the role of the population's psychological resources, the development of digital technologies, innovative management practices, and effective interaction between the State, business, and civil society. It is noted that modern approaches to assessing the resilience of quality of life should be based on comprehensive interdisciplinary methods that combine quantitative and qualitative indicators and take into account the dynamic nature of socioeconomic processes. The article underlines that resilience is not limited merely to stability or the ability to withstand shocks. It implies the active use of crisis events as a catalyst for the renewal and improvement of socioeconomic systems. Therefore, the resilience of quality of life should be understood as the ability not only to minimize negative consequences but also to seize new opportunities to enhance well-being and social cohesion. The results obtained have both theoretical and practical significance: they contribute to a better understanding of the phenomenon of resilience in the social sciences and can form the basis for further applied research. In particular, this involves developing efficient strategies to strengthen the resilience of Ukrainian society to crisis impacts and shaping a new paradigm of the State policy aimed at ensuring a decent quality of life under conditions of uncertainty.

Keywords: resilience, quality of life, resilience of quality of life, components of quality of life, crisis, adaptation, recovery, socioeconomic development, population well-being, uncertainty.

Fig.: 2. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 69.

Kyzym Mykola O. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Corresponding Member of NAS of Ukraine, Head of Department of Human Development Research, M. Ptukha Institute of Demography and Quality of Life Research of the National Academy of Sciences of Ukraine (60 Shevchenko Blvd., Kyiv, 01032, Ukraine)

E-mail: m.kyzym@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8948-2656>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1859367>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216130870>

Khaustova Viktoriia Ye. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Director of the Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: v.khaust@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5895-9287>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/629132>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216123094>

Reshetnyak Olena I. – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Head of the Sector of Industrial Policy and Innovative Development of the Department of Industrial Policy and Energy Security, Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: reshetele@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1183-302X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/520008>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221964559>

Popovych Mykhailo V. – Postgraduate Student, Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: mike.popovych@gmail.com

Yudenko Yevhen V. – Candidate of Sciences (Economics), Candidate on Doctor Degree, Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: yuvil.eu@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5122-726X>

Вступ. У сучасному світі забезпечення високої якості життя (ЯЖ) населення є ключовим елементом сталого розвитку суспільств, оскільки воно охоплює фізичне, психологічне, соціальне та економічне благополуччя індивідів і спільнот. ЯЖ визначається як комплексний показник, що враховує позитивні та негативні фактори, включаючи здоров'я, освіту, навколишнє середовище та економічну стабільність [1]. Актуальність цього питання посилюється глобальними викликами, такими як пандемії, кліматичні зміни та економічні кризи, воєнні конфлікти, які вимагають інвестицій у системи охорони здоров'я та соціальні програми для підвищення стійкості. Забезпечення високої ЯЖ сприяє зменшенню нерівності, підвищенню продуктивності та загальному благополуччю, що є особливо важливим для країн, що розвиваються, де населення стикається з демографічними змінами, економічними та екологічними загрозами.

Ані суспільство, ані органи влади не можуть функціонувати без чітких орієнтирів, і саме поняття ЯЖ виступає комплексним показником, що відображає рівень соціального прогресу, розвитку людського капіталу, соціального розвитку держави [2]. В Україні, як і в усьому світі, на тлі зростання демографічного старіння та скорочення чисельності населення, а також у зв'язку з повномасштабним вторгненням на територію країни російських агресорів людський капітал стає найдефіцитнішим ресурсом. Це, своєю чергою, посилює актуальність проблем, пов'язаних з ЯЖ населення та необхідністю вимірювання її рівня та відновлення. У сучасних умовах високий рівень ЯЖ громадян вважається індикатором стабільності та успішності держави. Досвід провідних країн доводить доцільність орієнтації державної стратегії на забезпечення гідної якості життя людини [3].

Здатність до стійкості та швидкого відновлення після кризових ситуацій – тобто резильєнтність – є надзвичайно важливою в умовах сучасної економіки, яка постійно зазнає впливу різних потрясінь, таких як фінансові кризи, природні катастрофи, війни, пандемії та геополітичні конфлікти [4].

Резильєнтність розглядається на різних рівнях економічної системи. Для національної економіки це, передусім, здатність оперативно адаптуватися до нових реалій та динамічно відновлювати функціонування після кризових ударів. Економіки з високим рівнем резильєнтності демонструють швидке відновлення, стабільність фінансової системи, збереження робочих місць і доходів, а також поступове повернення до сталого розвитку [4].

У контексті України питання резильєнтності набуло особливої гостроти після початку повномасштабної війни. Економіка країни зазнала колосальних втрат – було зруйновано інфраструктуру, пошкоджено промислові потужності, порушено ланцюги виробництва, зросла міграція робочої сили. У цих умовах надзвичайно важливо вивчати механізми забезпечення економічної стійкості, що дозволять країні адаптуватися до нових викликів, швидко відновлювати критично важливі сектори, зберігати економічний потенціал і забезпечити умови для стабільного розвитку в період війни та відбудови після її завершення [1], що є основою для забезпечення ЯЖ населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначенню сутності поняття «якість життя населення» та основних її складових присвячують свої дослідження такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Є. Лібанова, Н. Багайчук, О. Гладун, О. Іляш, В. Пономаренко, А. Черенько, А. Bucur M., S. Galloway, Power P., Theofilou та ін. Попри зростаючу зацікавленість у тематиці вимірювання та підвищення якості життя населення в країнах світу, в наукових колах досі не сформовано узгодженого визначення змісту поняття «якість життя». Відсутня також загальноприйнята методика чи методологія її оцінювання. Окрім того, ця проблема вже давно вийшла за межі окремої галузі знань, набула міждисциплінарного характеру й дедалі більше привертає увагу представників різних наукових сфер.

Дослідженням проблематики резильєнтності економік країн світу також приділяється багато уваги серед українських та зарубіжних науковців. В цій сфері доцільно виділити роботи таких вітчизняних і зарубіжних авторів, як В. Близнюк, Т. Бурлай, Т. Васильців, О. Полякова, А. Реут, Д. Череватський, Н. Шлафман, S. Christopherson, C. Holling, R. Martin, S. Slocum, P. Tyler, D. B. Walker, R. Wink та ін. Проте проведений аналіз публікацій вітчизняних і зарубіжних учених та практиків показав відсутність досліджень у площині «резильєнтності якості життя». Резильєнтність та якість життя не є дослідженими в контексті психологічної стійкості та відновлення людей в різних шокових та кризових ситуаціях, проте існує ряд досліджень, що частково охоплюють інші аспекти резильєнтності. Так, наприклад, деякі дослідження стосуються психологічної резильєнтності людей пенсійного віку, хворих на рак, інші тяжкі захворювання, та їх якості життя [5; 6], а також розглядається якість життя та її психологічна резильєнтність в часи пандемії COVID-19 [7].

Але ЯЖ – це багатогранне поняття, що не обмежується тільки психологічної резильєнтністю під впливом шоків і криз. Тому дослідження сутності поняття «резильєнтності якості життя населення» є актуальним питанням на тлі збільшення впливу турбулентного середовища, глобальних викликів, таких як пандемії, кліматичні зміни та воєнні конфлікти, що загрожують стабільності та породжують невизначеність.

Метою дослідження є формування цілісного уявлення про сутність поняття «резильєнтності якості життя» на основі визначення складових ЯЖ.

Для досягнення поставленої мети в дослідженні передбачено вирішення таких завдань, що формують структуру дослідження:

- узагальнити наявні підходи до розуміння сутності поняття «якість життя» та визначити складові, що його формують;
- дослідити сутність поняття «резильєнтність» окремих складових ЯЖ;
- уточнити тлумачення поняття «резильєнтність якості життя населення».

Викладення основного матеріалу дослідження та отриманих наукових результатів. Розглядаючи еволюцію розвитку змісту понять «якість життя» та «рівень життя» населення, необхідно зазначити, що ще на початку ХХ ст. англійським економістом Артуром Сесіл Пігу, автором на-

укової праці «Економічна теорія добробуту», було введено у науковий обіг терміни «показники суспільного добробуту» та «якість життя» [8]. Він розглядав національний дохід як головний показник і критерій добробуту, а економічне благополуччя вважав основою загального добробуту. Зокрема, А. Пігу визначав загальний добробут через такі ознаки, як стабільність доходів у реальному вимірі, зростання середнього реального доходу на душу населення та зменшення нерівності у розподілі доходів.

Крім цього, він ввів поняття «індивідуального добробуту», яке охоплює не лише матеріальні аспекти життя громадян. Наукові висновки Пігу свідчать, що ще на початку ХХ ст. існувало усвідомлення потреби враховувати не лише економічні, а й соціокультурні аспекти при аналізі якості життя населення [8].

З того часу багато науковців та практиків з усього світу поверталися до розгляду цього поняття, проте на цей час можна зазначити відсутність єдиного підходу до його тлумачення та змісту. Різноманіття визначень щодо категорії «якість життя» висвітлено в табл. 1.

Аналіз табл. 1 дає підстави стверджувати, що на погляди щодо сутності та змістовного наповнення поняття ЯЖ населення впливають такі аспекти: 1) поняття є динамічним та постійно уточнюється та доповнюється; 2) має загальне (глобальне), компонентне та вузьке тлумачення; 3) охоплює макро-, мезо- та мікрорівні; 4) має як індивідуальне, так і суспільне навантаження; 5) передбачає задоволення певного типу потреб населення (матеріальних чи/та духовних); 6) бере до уваги фактичні відмінності в рівні життя населення, зумовлені характером трудової зайнятості в різних сферах економіки, а також специфіку соціально-економічного розвитку окремих регіонів [10]; 7) має міждисциплінарний характер; 8) може розглядатися як з об'єктивної, так і суб'єктивної точки зору; 9) є інтегральним поняттям; 10) може оцінюватися як за кількісними, так і за якісними показниками; 11) має як змістовну, так і операційну складові; 12) визначається за раціональними та емоційними ознаками. Аналіз різноманіття визначень сутності поняття «якість життя» дозволив виокремити такі її основні структурні елементи (рис. 1).

Таблиця 1

Визначення поняття «якість життя» у роботах вітчизняних і закордонних дослідників і експертів

Науковці / організації	Сутність поняття
1	2
Eurostat [9]	визначається такими компонентами: загальний життєвий досвід, матеріальні умови життя, продуктивність або основна діяльність, освіта, здоров'я, дозвілля та соціальна взаємодія, економічна та фізична безпека, управління та основні права, природне та життєве середовище
Е. Лібанова, О. Гладун [1]	визначається такими компонентами: станом здоров'я, детермінантами здоров'я та доступом до медичної допомоги
М. Brewer, С. O'Dea [10]	є багатовимірним поняттям, включає суб'єктивну оцінку у сприйнятті індивіда і його уявлення про позитивні та негативні виміри (визначає суб'єктивне сприйняття людей як визначальний атрибут)
А. Bucur [11]	- стосується більш-менш «доброго» або «задовільного» характеру людського життя, що включає поняття щастя, задоволення життям та суб'єктивного благополуччя за рівня життя та існуючих умов навколишнього середовища на певний момент часу; - інтегральна категорія, що складається з контрольованих змінних (здоров'я; сімейне життя; життя в громаді; ступінь доступу до освіти, період навчання, показник доходу, валовий національний дохід за паритетом купівельної спроможності на душу населення) та неконтрольованих змінних (фінансове становище (ВВП на душу населення, у доларах США); політична стабільність та безпека; кліматичні умови та географічне положення; безпека роботи (рівень безробіття); політична свобода; гендерна рівність; очікувана тривалість життя при народженні; індекс очікуваної тривалості життя)
З. К. Chulanova [12]	- сукупність соціально-економічних умов життя, що визначають матеріальне та соціальне благополуччя населення. Різноманітність структури та змісту соціально економічної категорії «якість життя» визначається як рівнем розвитку основних сфер життєзабезпечення та життєдіяльності – матеріальної, соціальної, екологічної, так і якістю соціально-економічного потенціалу населення, певної соціальної групи, окремої особи інтегральна характеристика загального благополуччя людини, включаючи ступінь задоволення матеріальних, соціальних та духовних потреб людини; - основними складовими є достатній рівень здоров'я, рівень доходу, прийнятний обсяг споживання, житлові умови, доступність нових знань та освіти
Л. М. Черенько [13]	- одна із найскладніших соціально-економічних категорій, що пояснює існування різних її тлумачень: від філософсько-світоглядних до формально-статистичних. - У широкому розумінні – задоволеність населення життям з точки зору різних потреб та інтересів, включають в його зміст характеристики та індикатори рівня життя, умови праці та відпочинку, житлові умови, соціальне забезпечення, екологію, суб'єктивні оцінки тощо. У більш вузькому трактуванні з якості життя вилучаються економічні характеристики (власне характеристики рівня життя–доходи, споживання, вартість життя)

1	2
M. Power [14]	орієнтована на власну позицію особи у житті в контексті системи культури та цінностей, в якій вона живе, а також власних цілей, очікувань, стандартів і проблем. У широкому сенсі поняття якість життя стосується фізичного здоров'я, психологічного стану, рівня незалежності, соціального стану людей, відносин та їх зв'язок з вирішальними особливостями їх оточення
P. Theofilou [15]	концепція, що складається з ряду соціальних, екологічних, психологічних та фізичних цінностей. Поняттю якість життя притаманні індивідуальні фактори: цінності та цілі
D. Cvrilje, T. Ćorić [16]	загальний добробут у певному суспільстві, орієнтована на те, щоб кожний учасник мав можливість досягти своїх цілей (задоволення та щастя)
S. Galloway [17]	розглядається у контексті: мікросистеми (суб'єктивна оцінка людини її задоволення / щастя); мезо-системи – рівень функціонування (участь у повсякденній діяльності, самоідентифікація, особистий контроль, соціальний статус: освіта, зайнятість, життя); макросистеми – зовнішні умови («соціальні показники»). Вимірювання якості включає: рівень життя, рівень зайнятості, норми грамотності, смертність, тривалість життя
M. Adamiec, K. Popiołek, J. Trzebiatowski [18; 19]	інтегральна категорія, яка синтезує такі поняття, як рівень, стандарт, стиль життя. У широкому розумінні якість життя це суспільно-економічна категорія, яка розширює поняття рівня життя, не тільки як рівня споживання товарів та послуг, а також включає задоволення духовних потреб, здоров'я, тривалість життя, умови навколишнього середовища. У вузькому трактуванні якість життя поєднує в собі вище зазначені елементи, за винятком рівня життя населення в його економічному трактуванні (доходи, видатки, рівень споживання і інші)
J. Ruzevicius [20]	включає такі сфери та їх складові: 1. Фізичний стан (здоров'я, робоче навантаження, витривалість, харчування); 2. Матеріальний стан (добробут, умови життя, якість економіки; середній дохід, купівельна спроможність, умови праці та відпочинку тощо); 3. Психологічний стан (емоції, ставлення, цінності, самооцінка, задоволення від роботи, стрес; морально-психологічний клімат у сім'ї, організації, громаді, країні); 4. Освіта та самовдосконалення (навчання, якість освіти, застосування навичок та знань); 5. Соціальні стосунки (стосунки з людьми, родиною, суспільством, підтримка); 6. Можливості самовираження та дозвілля (відпочинок, хобі, творчість, розваги); 7. Безпека та довкілля (фізична особиста безпека – тілесна, правова, соціальна; робоче середовище, економічне, політичне, правове середовище)
O. Іляш, Н. Багайчук [21]	категорія, яка охоплює встановлений законодавчо стандарт життя як економічної категорії, а також умови праці, відпочинок, соціальну забезпеченість, екологію, дотримання прав людини, культуру, відчуття комфорту та стабільності
М. Кизим, В. Пономаренко, Ф. Узунов [22]	ієрархічна характеристика задоволення за компонентами життя людини
E. Diener, E. Suh [23]	- нормативні ідеали, засновані на релігійних, філософських чи інших системах. Наприклад, людина може бути впевнена, що суттєвим елементом якості життя є допомога іншим людям – виходячи з власних релігійних принципів; - задоволення пріоритетних потреб людини. Через обмеженість ресурсів люди віддають перевагу речам, які покращують якість їхнього життя. Тому люди організовують своє життя з урахуванням доступних їм ресурсів, а також своїх особистих потреб; життєвий досвід людини. Якщо людина сприймає своє життя як хороше та бажане, можна припустити, що це справді так і є в її випадку. З такої точки зору основними критеріями оцінки якості життя є радість, задоволення та задоволеність життям
G. Merkys, R. Brazienė, G. Kondrotaitė [24]	- це багатогранне поняття, яке включає оцінку поточних (тут і зараз) обставин життя людини; базується на індивідуальних цінностях людини і є змінною; охоплює як об'єктивні показники, так і суб'єктивні оцінки. Якість життя можуть найточніше оцінити особи, здатні проводити суб'єктивну самооцінку. - Конструкт, що охоплює різні рівні реалізації соціального добробуту – макрорівень (соціальний рівень), тобто загальні соціальні умови та передумови; комунальний (муніципальний) рівень, тобто конкретні можливості, інфраструктура та якість послуг; рівень індивіда, тобто фактичне використання соціальних ресурсів; а також оцінка суб'єктивних можливостей та задоволеності з точки зору особистого досвіду
L. K. George i L. Bearon [25]	загальне здоров'я, функціональний статус, соціально-економічний статус, задоволення життям, самооцінка

Закінчення табл. 1

1	2
B. Hughes [26]	1) особиста свобода, 2) виражене задоволення, 3) фізичне і психічне здоров'я (благополуччя, 4) соціально-економічний статус, 5) якість навколишнього середовища, 6) усвідомлена діяльність, 7) соціальна інтеграція, 8) культурні чинники
M. Halicka [27]	рівень ВВП, ступінь самогубств, умови життя (матеріальні й суспільні), індивідуальні критерії життєвих цінностей (оцінка життя в цілому, оцінка окремих аспектів життя, життєвий досвід, система цінностей, особистісні риси, самооцінка здоров'я і фізичних можливостей)
R. E. Lane [28]	визначається співвідношенням між двома суб'єктивними або особистісними елементами та набором об'єктивних обставин. Суб'єктивні елементи високої якості життя включають: (1) відчуття благополуччя та (2) особистісний розвиток, зростання у навчанні... Об'єктивний елемент розуміється як якість умов, що представляють можливості для експлуатації людиною, яка проживає життя
Fontinelle, Amy [29]	є суб'єктивним терміном, який може вимірювати щастя. це інструмент порівняння, який використовується під час опису двох різних географічних регіонів
Є. Приступа, Н. Куриш [30]	є ознакою благополуччя держави, інтегральним критерієм розвитку суспільства
О. М. Плахова [31]	це сумарна характеристика фізичного, психологічного, соціального, емоційного та матеріального благополуччя людини, оснований на її суб'єктивному сприйнятті
Дж. Вільсон [32]	має такі складові: індивідуальний статус, рівність, освіта, економічне зростання, технологічні зміни, сільське господарство, умови життя, здоров'я та соціальна безпека

Джерело: складено авторами на основі наведених публікацій

Рис. 1. Структура визначень сутності поняття «якість життя»

Джерело: розроблено авторами

Існують також різноманітні міжнародні індекси, що вимірюють ЯЖ населення. Ці індекси є інструментом для оцінки добробуту, соціально-економічного розвитку та рівня життя населення в різних країнах. У табл. 2 наведено перелік і короткий опис основних міжнародних індек-

сів, які використовуються для прямої чи опосередкованої оцінки ЯЖ населення в різних країнах світу та відображають зміст цього поняття.

Виходячи з аналізу табл. 1 та табл. 2 можуть бути визначені основні складові якості життя населення (табл. 3).

Таблиця 2

Перелік і короткий опис основних міжнародних індексів, що використовуються для оцінки ЯЖ населення в різних країнах світу

Індекс	Розробник	Загальна характеристика	Показники	Методика розрахунку	Країни оцінки
1	2	3	4	5	
Індекс якості життя (Quality of life index) [33]	Розв'язувальний підрозділ The Economist (Economist Intelligence Unit's)	Оцінює якість життя на основі суб'єктивних і об'єктивних даних	- Здоров'я: очікувана тривалість життя (у роках). - Сімейне життя: рівень розлучень (на 1000 осіб), рейтинг від 1 (мало розлучень) до 5 (високий рівень розлучень). - Соціальне життя: змінна приймає значення 1, якщо країна має високий рівень відвідуваності церкви або членства в профспілках. - Матеріальне благополуччя: ВВП на душу населення, паритет купівельної спроможності. - Політична стабільність та безпека: рейтинги політичної стабільності та безпеки. - Клімат і географія: широта, щоб розрізнити холодний і жаркий клімат. - Гарантії зайнятості: рівень безробіття (у відсотках). - Політична свобода: середній індекс політичної та громадянської свободи. Шкала від 1 (повністю вільна) до 7 (не вільна). - Гендерна рівність: вимірюється діленням середньої заробітної плати жінок на зарплату чоловіків	- Методика розрахунку передбачає використання як статистичних даних, так й експертного оцінювання. Кожен показник нормалізується за окремою шкалою. - Інтегральний показник розраховується як середньозважене	охоплює дані по 80 країн (2013 рік)
Індекс людського розвитку (HDI, Human Development Index) [3]	Програма розвитку ООН (UNDP)	Оцінює рівень людського розвитку на основі ключових аспектів добробуту	- Очікувана тривалість життя (здоров'я): середня тривалість життя при народженні. - Освіта: середня кількість років навчання та очікувана тривалість навчання. - Доходи: валовий національний дохід (ВНД) на душу населення за паритетом купівельної спроможності (ПКС)	- Кожен показник нормалізується за шкалою від 0 до 1 за допомогою мінімальних і максимальних значень. - HDI обчислюється як геометричне середнє трьох нормалізованих індексів: здоров'я, освіти та доходу. - Формула: $HDI = (I_{здоров'я} \times I_{освіта} \times I_{дохід})^{1/3}$. - Значення індексу варіюється від 0 до 1, де вищі значення вказують на вищий рівень людського розвитку	193 країни і території
Індекс якості життя (Quality of Life Index) [34]	Numbeo (аналітична платформа, що базується)	Оцінює якість життя на основі суб'єктивних і об'єктивних даних, зібраних від	- Купівельна спроможність. - Рівень безпеки. - Охорона здоров'я. - Вартість життя.	- Використовуються дані, надані користувачами платформи Numbeo. - Кожен показник оцінюється за шкалою, а потім зважується для створення загального індексу.	83 країни світу

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	
	на даних користувачів)	користувачів у різних країнах	- Час у дорозі (транспорт). - Забруднення навколишнього середовища. - Клімат. - Ціни на нерухомість відносно доходів	Точна формула не є публічною, але враховує нормалізацію та вагові коефіцієнти	
Індекс кращого життя (Better Life Index) [35]	Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD)	Оцінює якість життя в країнах OECD та деяких інших країнах, дозволяючи користувачам налаштовувати пріоритети показників	- Житлові умови. - Доходи та багатство. - Робота та заробіток. - Соціальні зв'язки. - Освіта. - Навколишнє середовище. - Громадянська активність. - Здоров'я. - Задоволеність життям. - Безпека. - Баланс між роботою та особистим життям	- Кожен показник оцінюється окремо за допомогою статистичних даних. - Користувачі можуть надавати різні вагові коефіцієнти показникам через інтерактивний інструмент на сайті OECD. - Загальний індекс не має єдиної формули, а результати залежать від індивідуальних пріоритетів. - Гнучкість у виборі пріоритетів, фокус на країнах OECD	Країни OECD та деякі інші країни
Індекс соціального прогресу (Social Progress Index, SPI) [36]	Social Progress Imperative (некомерційна організація)	Вимірює соціальний і екологічний прогрес країн, не враховуючи економічні показники, такі як ВВП	- Базові людські потреби: харчування, доступ до води, житло, безпека. - Основи добробуту: освіта, доступ до інформації, здоров'я, якість навколишнього середовища. - Можливості: права людини, свобода вибору, доступ до вищої освіти, інклюзивність.	- Використовується 50+ показників із надійних джерел (наприклад, ООН, Світовий банк). - Показники нормалізуються (0–100), а потім об'єднуються у зважене середнє для кожної категорії. - Загальний індекс є середнім значенням трьох категорій. - Особливості: Не включає економічні показники, акцентуючи на соціальних і екологічних аспектах.	170 країн світу
Індекс щастя (World Happiness Report) [37]	ООН (Sustainable Development Solutions Network)	Вимірює суб'єктивне відчуття щастя та добробуту в країнах на основі опитувань	- ВВП на душу населення. - Очікувана тривалість здорового життя. - Соціальна підтримка. - Свобода прийняття життєвих рішень. - Щедрість (рівень благодушності). - Сприйняття корупції. - Суб'єктивна оцінка щастя (опитування Gallup World Poll)	- Дані збираються через опитування Gallup, де респонденти оцінюють своє життя за шкалою від 0 до 10 (Cantril Ladder). - Шість ключових показників аналізуються для пояснення рівня щастя. - Загальний бал є середньозваженим, із акцентом на суб'єктивну оцінку	147 країн світу

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	
Індекс процвітання (Legatum Prosperity Index) [38]	Legatum Institute	Оцінює процвітання країн через поєднання економічних, соціальних і політичних факторів	▪ Безпека. ▪ Свобода. ▪ Управління. ▪ Соціальний капітал. ▪ Інвестиційне середовище. ▪ Підприємництво. ▪ Економічна якість. ▪ Освіта. ▪ Здоров'я. ▪ Житлові умови. ▪ Навколишнє середовище. ▪ Рівень щастя	▪ Використовується 300+ показників із відкритих джерел. ▪ Кожен показник нормалізується, а категорії зважуються для створення загального індексу. ▪ Загальний бал є середньозваженим значенням 12 категорій. ▪ Особливості: Широкий охват, включає як об'єктивні, так і суб'єктивні показники	149 країн світу

Джерело: складено авторами

Таблиця 3

Основні складові ЯЖ населення

Автор/індекс	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	2	25	26	27	28	30
	Загальний життєвий досвід	Матеріальні умови життя	Продуктивність або основна діяльність	Освіта	Здоров'я	дозвілля та соціальна взаємодія	економічна та фізична безпека	управління та основні права	природне та життєве середовище	Доступ до медичної допомоги	Психологічне сприйняття життя	Сім'йне життя	Дохід / ВВП на душу населення	Безпека роботи	Тривалість життя	Духовні потреби/ психологічний стан	Рівень життя	Задоволення потреб / щастя	Стандарт життя	Стиль життя	Інфраструктура та якість послуг	Самооцінка	Культурні чинники	Особиста свобода	Ступінь самоврядування	Гендерна рівність	Сприйняття корупції	Благодійність
1																												
Eurostat [9]	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+																		
Є. Лібанова, О. Гладун [1]					+					+																		
M. Brewer, C. O'Dea [10]		+			+						+																	
A. Bucur [11]			+	+		+	+		+		+	+		+														
Z. K. Chulanova [12]	+	+		+	+								+			+												
Л. М. Черенько [13]		+	+	+	+	+			+			+					+											
M. Power [14]		+		+	+	+		+					+															
P. Theofilou [15]		+			+		+		+																			
D. Cvrlje, T. Ćorić [16]																		+	+									
S. Galloway [17]					+		+								+		+	+	+									
M. Adamiec, K. Popiołek, J. Trzebiatowski [18; 19]					+				+						+	+	+		+	+								
J. Ruzevicius [20]		+		+	+	+	+									+	+											
О. Іляш, Н. Багайчук [21]						+		+	+				+	+					+									
М. Кизим, В. Пономаренко, Ф. Узунов [22]		+		+	+		+						+															
E.Diener, E.Suh [23]	+															+		+										
G.Merkys, R. Brazienė, G.Kondrotaitė [24]	+				+	+																						

Закінчення табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	2	25	26	27	28	30
L. K. George i L. Bearon [25]					+								+					+				+						
B. Hughes [26]			+		+	+	+	+	+									+					+					
M. Halicka [27]		+										+						+							+			
R. E. Lane [28]		+		+							+																	
Fontinelle, Amy [29]																		+										
Є. Приступа, Н. Куриш [30]																	+											
О.М.Плахова [31]		+				+	+				+																	
Дж. Вільсон [32]		+		+	+		+					+																
Індекс якості життя (Quality of life index) [33]					+	+	+	+	+			+	+	+	+											+		
Індекс людського розвитку (HDI, Human Development Index) [3]				+	+							+	+	+	+													
Індекс якості життя (Quality of Life Index) [34]		+			+		+		+										+									
Індекс кращого життя (Better Life Index) [35]		+	+	+	+	+	+	+	+			+	+					+										
Індекс соціального прогресу (Social Progress Index, SPI) [36]		+		+	+		+	+	+															+				
Індекс щастя (World Happiness Report) [37]								+					+		+			+						+		+		+
Індекс процвітання (Legatum Prosperity Index) [38]		+		+	+	+	+	+	+									+				+		+				
Кількість згадувань	4	17	5	14	22	11	15	7	12	1	4	4	12	3	6	4	3	11	4	1	2	1	1	4	1	1	1	1

Джерело: розроблено авторами

Проведене дослідження (табл. 3) підтверджує існування значного різноманіття щодо визначення змісту поняття «якість життя». Деякі науковці визначають складовою якості життя – рівень життя (наприклад, Л. М. Черненко [13], S. Galloway [17], M. Adamiec, K. Popiołek, J. Trzebiatowski [18; 19]). Деякі автори як складову якості життя виокремлюють «стандарти життя» (наприклад,

в структурі Індексу якості життя (Quality of Life Index [34]). Таким чином, сучасні підходи до вивчення якості життя мають міждисциплінарний характер і базуються на поєднанні матеріальних, соціальних, психологічних і культурних чинників.

Отже, виходячи з попереднього аналізу можуть бути визначені такі основні складові ЯЖ населення (рис. 2).

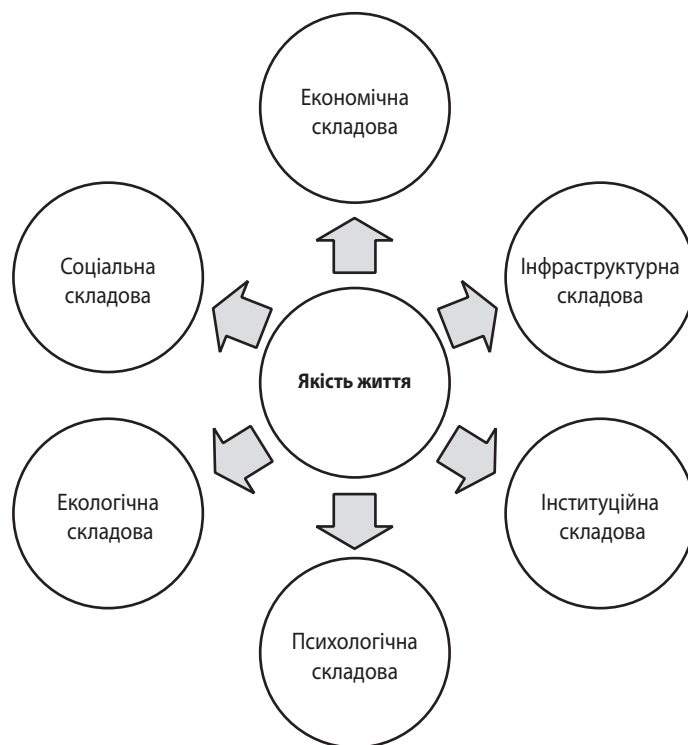

Рис. 2. Основні складові якості життя населення

Джерело: розробка авторів

Розглянемо ці складові ЯЖ більш детально:

- *економічна складова ЯЖ населення* включає в себе рівень доходів, зайнятість, доступ до товарів і послуг, а також загальний економічний добробут, можливості щодо економічного розвитку країни. Вона тісно пов'язана з рівнем життя, але охоплює також економічну безпеку та можливості для покращення матеріального становища;
- *соціальна складова ЯЖ населення* включає в себе такі важливі аспекти, як соціальна підтримка, доступ до соціальних послуг, рівень соціальної справедливості, соціальна інтеграція та активність громадян. Вона відображає ступінь задоволення потреб населення у сфері соціальних відносин та участі у громадському житті;
- *інфраструктурна складова ЯЖ населення* включає в себе наявність та якість об'єктів і послуг, які забезпечують основні потреби людей та сприяють їхньому комфортному існуванню у певному середовищі. Це сукупність всіх необхідних елементів інфраструктури, які впливають на рівень життя населення (житло, транспорт, енергетичне забезпечення та інші комунальні послуги, освіта,

охорона здоров'я, сфера послуг, сфера відпочинку, інформаційне забезпечення, безпека);

- *екологічна складова ЯЖ населення* визначає ступінь екологічної безпеки та комфорту існування людей у певному середовищі, включаючи стан повітря, води, ґрунту, рівень шуму та наявність природних ресурсів. Вона тісно пов'язана зі здоров'ям, добробутом і загальним благополуччям населення;
- *психологічна складова ЯЖ населення* має велике значення та включає в себе психічне здоров'я, задоволеність життям, емоційний стан, а також здатність адаптуватися до змін та стресових ситуацій. Вона тісно пов'язана з фізичним здоров'ям, соціальним благополуччям і загальним рівнем задоволеності життям;
- *інституційна складова ЯЖ населення* охоплює вплив державних інституцій, правової системи, економічних структур та соціальних інституцій на добробут і задоволеність життям людей. Це включає в себе ефективність управління, верховенство права, доступ до соціальних послуг, рівень економічної свободи та соціальної підтримки. Ефективні інституції сприяють покращенню якості життя,

тоді як слабкі та корумповані інституції можуть негативно впливати на різні аспекти життя населення.

У сучасних умовах, зокрема в Україні в умовах війни та соціально-економічної нестабільності, інтегрована підтримка всіх зазначених складових ЯЖ населення має вирішальне значення для збереження та відновлення економічного добробуту, соціальної єдності, стійкості та резильєнтності суспільства та формування перспектив розвитку в післякризовий період.

Отже, розглядаючи сутність поняття «резильєнтність», необхідно зазначити, що слово «резильєнтність» походить від латинського «resiliere», що означає «відскакувати» або «пружно повертатися». Це поняття є близьким до термінів «стійкість», «опір», «стабільність», однак основна його суть полягає в гнучкості, здатності системи швидко відновлюватися після зовнішнього шоку, поглинаючи його вплив і повертаючись до вихідного стану [4].

Резильєнтність широко використовується в різних галузях. У фізиці – це здатність матеріалів відновлювати форму після тиску; в інженерії – характеристика витривалості конструкцій до надзвичайних навантажень; в екології – спроможність екосистем реагувати на негативні впливи (наприклад, стихійні лиха) і повертатися до рівноваги; у психології – це вміння особистості справлятися із критичними ситуаціями, здобуваючи при цьому нові вміння, а саму кризу сприймати як поштовх до розвитку [4].

Так, С. Holling розумів резильєнтність як характеристику динамічної стійкості, що визначає швидкість повернення системи до рівноваги після дії зовнішніх чинників [39]. На думку J. Walker і M. Cooreg, резильєнтність – це здатність систем, які зазнали стресу, відновлюватися і адаптуватися до нових умов [40]. R. Tinch [41] визначає її як збереження стабільності та невразливості. С. Perrings [42] акцентує увагу на тому, що резильєнтність означає здатність до подальшого розвитку. Водночас B. Walker [40] трактує її як властивість системи не лише витримувати збурення, але й трансформуватися, зберігаючи при цьому ключові функції, структуру, ідентичність і внутрішні зв'язки. Згідно з підходом R. Wink [43], резильєнтність – це здатність системи уникати кризових ситуацій, адаптуватися до них або перетворювати їх на можливості для розвитку. А. Jonas [44] розглядав це поняття як внутрішній потенціал системи протидіяти ризикам, що виникають через глобальні економічні та екологічні виклики, включно з потоками інвестицій.

У документах міжнародних організацій – таких як ОЕСР, Європейський Союз та ООН – резильєнтність трактується як ключова характеристика безпеки в умовах потрясінь. Вона визначається як здатність ефективно використовувати ресурси для досягнення нового балансу – на поточному або новому рівні розвитку – після дестабілізації, спричиненої внутрішніми або зовнішніми шоками [45; 46].

А. Черенько, А. Реут, Ю. Клименко [47] на основі досліджень сутності «резильєнтності» виділяють такі концептуальні підходи до трактування цього поняття:

1. Здатність системи до відновлення після дії негативних чинників – акцентується увага на тому,

як різні системи можуть протистояти впливу криз чи катастроф, а також на шляхах підвищення їхньої здатності до відновлення в майбутньому;

2. Здатність функціонувати в ускладнених умовах без значного зниження ефективності. Такий підхід дозволяє оцінювати рівень резильєнтності різних систем шляхом їх порівняння в умовах однакових стресових впливів;
3. Процес реагування на кризові ситуації, що включає подолання труднощів, повернення до попереднього рівня функціонування або навіть досягнення покращених показників після кризи. Це так звана концепція динамічного резильєнсу, в межах якої аналізуються наявні захисні ресурси системи та взаємодія між ризиками й факторами захисту.

Аналізуючи вищенаведені трактування поняття «резильєнтність» в [4], можна виокремити два основні підходи до його розуміння. Перший підхід розглядає резильєнтність як здатність системи повернутися до вихідного стану рівноваги після дії зовнішнього впливу. Другий – як безперервне пристосування до змінного середовища. У межах першого підходу ключовим критерієм виступає здатність повернення до попереднього стану (що великою мірою залежить від сили та тривалості впливу шоків на економіку). У другому – основна увага приділяється гнучкості системи, її здатності адаптуватися до нових умов.

Попри відмінності, обидва підходи визнають: резильєнтність означає наявність у системи внутрішньої здатності змінюватися, бути гнучкою, пристосовуватись і відновлюватись після зовнішніх потрясінь через структурну трансформацію.

Отже, виходячи з наведеного вище може бути визначено, що резильєнтність ЯЖ населення – це здатність суспільства або спільноти успішно адаптуватися, відновлюватися та підтримувати високий рівень добробуту після стресових, кризових чи травматичних подій. Вона означає, що населення здатне не лише протистояти негативним впливам і відновлюватися після них, але й використовувати їх як можливість для зростання та розвитку, зберігаючи або часом навіть покращуючи якість свого життя, навіть в умовах невизначеності та складнощів.

Таким чином, резильєнтність ЯЖ населення може бути визначено як наявність внутрішньої здатності змінюватися, бути гнучкою, пристосовуватись і відновлюватись після зовнішніх потрясінь економічної, соціальної, екологічної, психологічної, інфраструктурної та інституційної її складових через структурну трансформацію.

Сутність поняття «резильєнтність якості життя» можна розглянути через окремі її складові, тобто через розуміння понять економічної резильєнтності, соціальної резильєнтності, екологічної резильєнтності, психологічної резильєнтності, інфраструктурної резильєнтності та інституційної резильєнтності. Резильєнтність ЯЖ населення забезпечується в тому випадку, якщо забезпечується резильєнтність всіх її складових.

В табл. 4 наведено деякі визначення сутності понять резильєнтності окремих складових ЯЖ населення.

Таблиця 4

Сутність понять «резильентності» окремих складових якості життя населення

Складові якості життя населення	Автор / Організація	Визначення
1	2	3
Економічна резильентність	OECD [48]	здатність мінімізувати потенційні вразливі місця, сприяти більш стійкому та всеохоплюючому зростанню, посилювати здатність макроекономіки протистояти потрясінням і перерозподіляти ресурси для використання нових можливостей зростання
	M. Mayor, R. Ramos [49]	здатність економіки справлятися з непередбаченими потрясіннями, збоями або змінами, такими як економічні кризи, стихійні лиха, коливання цін, технологічні зміни або будь-яка інша подія, яка може вплинути на нормальне функціонування економіки
	S. Shalters, S. Kandala [50]	здатність економіки підтримувати стабільність і швидко повертатися до сталого зростання після пережитих важких часів
	I. Noy, R. Yonson [51]	економіка, ключовими елементами якої є її диверсифікація, гнучкість ринку праці, здатність залучати інвестиції та джерела фінансування, добре керована фінансова та монетарна політики, надійна інфраструктура, врядування та політична стабільність, а також відповідальне управління природними ресурсами та навколишнім середовищем. Економіка з диверсифікованою структурою менш вразлива до потрясінь, що впливають на її сектори
	R. Martin, P. Sunley [52]	здатність економіки у відповідь на потрясіння адаптувати свою структуру задля підтримки прийнятного зростання виробництва, зайнятості та добробуту з плином часу
	B. Геєць, Т. Бурлай, В. Близнюк [53]	здатність національної економіки справлятися, відновлюватися та реконструюватися після потрясінь з тим, щоб надалі підвищити добробут і зменшити вразливість населення та бізнесу, і розглядається як поєднання макро- та мікро-економічної стійкості
	E. Hill, H. Wial [54]	здатність економіки успішно відновлюватися після потрясінь, які викликають або уповільнення зростання, або його істотно обмежують
	В. Хаустова, О. Решетняк [4]	здатність економіки відновлюватися та адаптуватися до кризових ситуацій, зберігаючи при цьому свою основну функціональність та здатність до розвитку
Соціальна резильентність	Г. П. Лазос [55]	це біо-психо-соціальне явище, яке охоплює особистісні, міжособистісні та суспільні переживання і є природним результатом різних процесів розвитку протягом певного часу
	В. Г. Потапенко [56]	здатність соціальної системи, такої як спільнота, організація або навіть суспільство в цілому, адаптуватися до змін, відновлюватися після потрясінь та продовжувати функціонувати ефективно, зберігаючи при цьому свою структуру та основні характеристики
	Г. Чепурко, А. Соболев [57]	Здатність соціальної системи нормально функціонувати в складних екзистенційних умовах, ефективно протистояти зовнішнім і внутрішнім викликам і кризам у різних сферах суспільного життя шляхом внесення змін і адаптації до реалії при збереженні основних цінностей суспільства, його суб'єктної автентичності
	M. Keck, P. Sakdapolrak [58]	спроможність долати – здатність соціальних акторів справлятися з усіма видами негараздів і долати їх; адаптивні здібності – їх здатність вчитися на минулому досвіді та адаптуватися до майбутніх викликів у повсякденному житті; здібності до трансформації – їх здатність створювати набори інституцій, які сприяють індивідуальному добробуту та сталій стійкості суспільства до майбутніх криз
	B. Геєць, Т. Бурлай, В. Близнюк [53]	суспільний системно-синергетичний феномен, що характеризує стресостійкість суспільства в цілому
Інфраструктурна резильентність	C. Gallego-Lopez, J. Essex [59]	здатність інфраструктурних систем витримувати та відновлюватися після збоїв, спричинених стихійними лихами, кібератаками чи іншими небезпеками
	R. Hahn [60]	здатність протистояти ескаляції фізичних загроз тероризму та зміни клімату
	The White House [61]	здатність готуватися до загроз і небезпек, пристосовуватися до мінливих умов, а також витримувати і швидко відновлюватися після несприятливих умов і збоїв

1	2	3
	CDRI [62]	інфраструктурні системи та мережі, їх компоненти та активи, а також послуги, які вони надають, які можуть протистояти та поглинати наслідки стихійних лих, підтримувати належний рівень безперервності послуг під час криз та швидко відновлюватися таким чином, щоб зменшити або запобігти майбутнім ризикам
Екологічна резильєнтність	M. Khvesyk, H. Obykhod, A. Omelchenko [63]	здатність екосистеми протистояти змінам та відновлюватися після стресових впливів. Це поняття включає в себе як здатність системи зберігати свою структуру та функціонування при незначних змінах, так і здатність відновлюватися після значних порушень
	C. Holling [64]	здатність системи зазнавати збурень і реорганізовуватися таким чином, щоб все ще зберігати по суті ті ж функції, структури і управління, не переміщуючись в інші області державного простору, контрольованої різноманітним набором взаємно підсилюючих процесів (тобто переходу в іншу сферу тяжіння)
Психологічна резильєнтність	Г. П. Лазос [55]	здатність психіки відновлюватися після несприятливих умов
	A. Chmitorz, A. Kunzler, I. Helmreich [65]	здатність добре адаптуватися перед обличчям негараздів, травм, трагедій, загроз або значних джерел стресу
Інституційна резильєнтність	B. Є. Хаустова, О. І. Решетняк, В. А. Зінченко [66; 67]	здатність інституцій (організацій, установ) зберігати свою функціональність та досягати цілей в умовах змін, викликів і криз
	Independent Evaluation Group, World Bank [68]	здатність країни запобігати шокам, пом'якшувати їх та/або ефективно реагувати на них
	P. Aligicia, V. Tarko [69]	є більшою, ніж просто здатність до поглинання або швидкості відновлення», тобто є продуктом того, як інститут розвивався з часом, його інклюзивності чи ексклюзивності

Джерело: складено авторами

Як було сказано вище, резильєнтність ЯЖ населення може бути визначено через розуміння та забезпечення резильєнтності окремих її складових.

Відповідно до змісту поняття «якість життя» та змісту його складових може бути визначено, що:

- економічна резильєнтність передбачає стабільність фінансових систем, доступ до робочих місць, підтримку малого та середнього бізнесу та здатність економіки швидко відновлюватися після шоків, що забезпечує відповідний рівень життя населення;
- соціальна резильєнтність охоплює згуртованість громад, доступ до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг, а також зменшення нерівності для підтримки суспільної єдності;
- екологічна резильєнтність зосереджена на адаптації до кліматичних змін, управлінні ресурсами та захисті довкілля для забезпечення сталого середовища проживання населення;
- психологічна резильєнтність включає підтримку ментального здоров'я, здатність справлятися зі стресом і травмами, а також розвиток позитивних копінг-стратегій (сукупності свідомих когнітивних, емоційних та поведінкових засобів, які людина використовує для подолання стресових ситуацій та складних життєвих обставин, спрямованих на збереження емоційної рівноваги та адаптацію до важких умов);
- інфраструктурна резильєнтність передбачає створення стійкої фізичної та цифрової інфраструк-

тури, здатної витримувати кризи та швидко відновлюватися задля забезпечення якісного життя населення;

- інституційна резильєнтність базується на ефективному управлінні, прозорих правових системах і державних політиках, що сприяють швидкому реагуванню та довгостроковій стабільності життя населення.

Ці складові взаємопов'язані, і їх інтеграція забезпечує комплексну резильєнтність ЯЖ, що є критично важливим для України під час війни та повоєнної відбудови.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дозволило зробити такі висновки:

Актуальність питання підвищення ЯЖ населення посилюється глобальними викликами, такими як пандемії, кліматичні зміни та економічні кризи, воєнні конфлікти, які вимагають інвестицій у системи охорони здоров'я, соціальні програми, фізичного та психологічного відновлення для підвищення стійкості та резильєнтності.

Аналіз наукової літератури дозволив визначити відсутність єдиного підходу до трактовки сутності та змісту поняття «якість життя» та визначити, що на дослідження ЯЖ населення впливають такі характеристики: 1) поняття є динамічним, зміст його постійно уточнюється та доповнюється; 2) має загальне (глобальне), компонентне та вузьке тлумачення; 3) охоплює макро-, мезо- та мікрорівні; 4) має як індивідуальне, так і суспільне навантаження; 5) передбачає задоволення певного типу потреб населення (матеріальних чи/та духовних); 6) бере до уваги фактичні відмінності в рівні життя населення, зумовлені характером

трудова зайнятість в різних сферах економіки, а також специфіку соціально-економічного розвитку окремих регіонів; 7) має міждисциплінарний характер; 8) може розглядатися як з об'єктивної, так й суб'єктивної точки зору; 9) є інтегральним поняттям; 10) може оцінюватися як за кількісними, так і за якісними показниками; 11) має як змістовну, так й операційну складові; 12) визначається за раціональними та емоційними ознаками.

Проведений аналіз дозволив визначити такі складові ЯЖ населення:

- економічна складова – включає в себе рівень доходів, зайнятості, доступ до товарів і послуг, а також загальний економічний добробут, можливості щодо економічного розвитку країни. Вона тісно пов'язана з рівнем життя, але охоплює ширше поняття, враховуючи також економічну безпеку та можливості для покращення матеріального становища;
- соціальна складова – включає в себе такі важливі аспекти, як соціальна підтримка, доступ до соціальних послуг, рівень соціальної справедливості, соціальна інтеграція та активність громадян. Вона відображає ступінь задоволення потреб населення у сфері соціальних відносин та участі у громадському житті;
- інфраструктурна складова – включає в себе наявність і якість об'єктів та послуг, які забезпечують основні потреби людей і сприяють їхньому комфортному існуванню у певному середовищі. Це сукупність всіх необхідних елементів інфраструктури, які впливають на рівень життя населення (житло, транспорт, комунальні послуги, енергетичне забезпечення, освіта, охорона здоров'я, сфера послуг, сфера відпочинку, інформаційне забезпечення, безпека);
- екологічна складова – визначає ступінь безпеки та комфорту існування людей у певному середовищі, включаючи стан повітря, води, ґрунту та наявність природних ресурсів. Вона тісно пов'язана зі здоров'ям, добробутом і загальним благополуччям населення;
- психологічна складова – включає в себе психічне здоров'я, задоволеність життям, емоційний стан, а також здатність адаптуватися до змін і стресових ситуацій. Вона тісно пов'язана з фізичним здоров'ям, соціальним благополуччям і загальним рівнем задоволеності життям;
- інституційна складова – охоплює вплив державних інституцій, правової системи, економічних структур та соціальних інституцій на добробут та задоволеність життям людей. Це включає в себе ефективність управління, верховенство права, доступ до соціальних послуг, рівень економічної свободи та соціальної підтримки. Ефективні інституції сприяють покращенню якості життя, тоді як слабкі та корумповані інституції можуть негативно впливати на різні аспекти життя населення.

Виходячи з проведеного аналізу визначено, що резильєнтність ЯЖ населення – це здатність суспільства або спільноти успішно адаптуватися, відновлюватися та

підтримувати високий рівень добробуту після стресових, кризових чи травматичних подій. Вона означає, що населення здатне не лише протистояти негативним впливам, але й використовувати їх як можливість для зростання та розвитку, зберігаючи або навіть покращуючи якість свого життя навіть в умовах невизначеності та складнощів.

Отримані результати мають як теоретичну, так і практичну цінність: вони сприяють кращому розумінню феномену резильєнтності у сфері суспільних наук та можуть стати підґрунтям для подальших прикладних досліджень. Зокрема, стати основою для розробки ефективних стратегій підвищення резильєнтності українського суспільства до кризових впливів та формування нової парадигми державної політики, зорієнтованої на забезпечення гідної якості життя в умовах невизначеності та повоєнної відбудови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Libanova E., Gladun O. Vital measurement of population quality of life. *Exp Oncol*. 2024. Vol. 46 (4). P. 310–311.
DOI: <https://doi.org/10.15407/exp-oncology.2024.04.305>
2. Теоретичні засади та прикладні аспекти реалізації соціальної політики в умовах макроекономічної нестабільності в Україні: кол. моногр. / за ред. О. Ю. Полякової, Ю. Б. Іванова; авт. кол.: Іванов Ю. Б., Губарева І. О., Полякова О. Ю., Михайленко Д. Г., Шликова О. М., Леванда О. М., Шавлак М. А., Базько О. А. Харків: ФОП Лібуркіна Л. М., 2021. 208 с.
3. Human Development Report 2023-24. URL: <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2023-24>
4. Хаустова В. Є., Решетняк О. І. Резильєнтність економіки: сутність і виклики для України. *Бізнес Інформ*. 2023. № 7. С. 30–41. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001438706>
5. Zhang H., Zhao Q., Cao P., Ren G. Resilience and Quality of Life: Exploring the Mediator Role of Social Support in Patients with Breast Cancer. *Med Sci Monit*. 2017. Vol. 23. P. 5969–5979.
DOI: 10.12659/msm.907730
6. Brasero-Rodríguez E., Rueda-Extremuera M., Cantero-García M. Analysis of the Relationships between Quality of Life, Resilience, and Life Satisfaction Variables in Retired Individuals. *Journal of Ageing and Longevity*. 2024. Vol. 4 (3). P. 252–263.
DOI: <https://doi.org/10.3390/jal4030018>
7. Nurchandra F., Ronoatmodjo S., Keliat B.A., et al. The Role of Resilience in Quality of Life in a Productive Age Population During the COVID-19 Pandemic. *Kesmas*. 2023. Vol. 18 (5). P. 31–36.
DOI: 10.21109/kesmas.v18isp1.7009
8. Hawkins J. One Hundred Years Ago. The Book That Inspired the Carbon Price: Pigou's The Economics of Welfare. *History of Economics Review*. 2020. Vol. 77 (1). P. 61–74.
DOI: <https://doi.org/10.1080/10370196.2020.1827759>
9. Quality of life: Overview Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/quality-of-life>
10. Brewer M., O'Dea C. Measuring living standards with income and consumption: evidence from the UK. Institute for Social, Economic Research University of Essex, Institute for Fiscal Studies. 2012. 94 p.
11. Bucur A. How can we apply the models of the quality of life and the quality of life management in an economy based on knowledge? *Economic Research Ekonomska Istraživanja*, 2017. Vol. 30:1. P. 629–646.
DOI: 10.1080/1331677X.2017.1314821

12. Chulanova Z. K. Quality of Life of the Population of Kazakhstan: Assessment of the Main Parameters and Identification of Problem Areas. *Journal of Asian and African Studies*. 2022. DOI: <https://doi.org/10.1177/00219096221120924>
13. Рівень життя населення України / НАН України. Ін-т демографії та соц. дослідж., Держ. ком. статистики України ; за ред. Л. М. Черненко. Київ : ТОВ «Видавництво «Консультант», 2006. 428 с.
14. Power M. The Measurement of Quality of Life. University of Edinburgh, 2005. 24 p.
15. Theofilou P. Quality of Life: Definition and Measurement. *Europe's Journal of Psychology*. 2013. Vol. 9 (1). P. 150–162.
16. Cvrlje D., Čorić T. Macro & micro aspects of standard of living and quality of life in a small transition economy: The case of Croatia. *Economics and Business – Zagreb*. 2002. № 10. 12 p. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/6397161.pdf>
17. Galloway S. Quality of Life and Well-being: Measuring the Benefits of Culture and Sport: Literature Review and Thinkpiece. Scottish Executive Social Research, 2005. 160 p.
18. Adamiec M., Popiołek K. Jakość życia, między wolnością a mistyfikacją, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*. 1993. Z. 2. S. 92–117.
19. Trzebiatowski J. Jakość życia w perspektywie nauk społecznych i medycznych – systematyzacja ujęć definicyjnych. *Hygeia Public Health*. 2011. № 46 (1). S. 25–31.
20. Ruzevicius J. Working life quality and its measurement forum ware international. 2007. Vol. 2. P. 43–48. URL: http://www.kv.ef.vu.lt/wp-content/uploads/2010/10/STRAIPSNIS-InzEkon_GyvenimoDarbeKokybe_2007_Vol.2.pdf
21. Іляш О., Бугайчук Н. Стратегічні цілі розвитку житлово-комунальної інфраструктури у напрямку забезпечення якості життя населення та реалізації національних економічних інтересів держави. *Проблеми економіки*. 2020. № 1. С. 76–88. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-76-88>
22. Пономаренко В. С., Кизим М. О., Узунов Ф. В. Рівень і якість життя населення України : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2003. 226 с.
23. Diener E., Suh E. Measuring quality of life: economic, social, and subjective indicators. *Social Indicators Research*. 1997. Vol. 40. No. 1. P. 189–216.
24. Merkys G., Brazienė R., Kondrotaitė G. Subjektyvi gyvenimo kokybė kaip socialinis indikatorius: viešojo sektoriaus kontekstas. *Viešojo politika ir administravimas*. 2008. Vol. 23. P. 23–38.
25. George L. K., Bearon L. B. Quality of life in older persons: meaning and measurement. New York : Human Sciences Press, 1980.
26. Hughes B. Quality of life. *Researching social gerontology*. 1990. P. 46–58.
27. Halicka M. Jakość życia osób starszych. *Białystok : Akademia Medyczna*. 2004. P. 20–22.
28. Lane R.E. Quality of Life and Quality of Persons: A New Role for Government. New York : Oxford University Press, 1996. P. 256–293.
29. Fontinelle A. Standard of Living vs. Quality of Life: What's the Difference? *Investopedia*. 2019. Vol. 7. URL: <https://www.investopedia.com/articles/financial-theory/08/standard-of-living-quality-of-life.asp>
30. Приступа Є., Куриш Н. Якість життя людини: категорії, компоненти та їх вимірювання. *Фізична активність, здоров'я і спорт*. 2010. № 2. С. 54–63.
31. Плахова О. М. Якість життя населення України в умовах трансформації (соціологічний аналіз) : автореф. дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04. Харків, 2005. 20 с.
32. Полякова О. Ю., Леванда О. М., Гріпич О. В. Аналіз чинників впливу на якість життя населення України. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 199–206. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-199-206>
33. The Economist Intelligence Unit's quality-of-life index. URL: https://www.webcitation.org/69MVHhwNd?url=http://www.economist.com/media/pdf/QUALITY_OF_LIFE.pdf
34. Quality of Life Index. Numbeo. URL: https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings_by_country.jsp
35. Better Life Index. OECD. URL: <https://www.oecd.org/en/data/tools/oecd-better-life-index.html>
36. Social Progress Index. URL: <https://www.socialprogress.org/social-progress-index>
37. World Happiness Report. 2025. URL: <https://www.worldhappiness.report>
38. Legatum Prosperity Index, 2023. URL: <https://index.prosperity.com/rankings>
39. Holling C. S. Resilience and Stability of Ecological Systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*. 1973. Vol. 4. P. 1–23.
40. Walker J., Cooper M. Genealogies of resilience: From systems ecology to the political economy of crisis adaptation. *Security Dialogue*. 2011. № 42 (2). P. 143–160. DOI: <https://doi.org/10.1177/0967010611399616>
41. Tinch R. Resilience and Resource Management Under Risk. School of Environmental Science. University of East Anglia, Norwich, 1998.
42. Perrings C. Resilience and sustainability // *Frontiers of Environmental Economics / H. Folmer, H. L. Gabel, S. Gerking, A. Rose (eds). Edward Elgar, Cheltenham, 2001.*
43. Wink R. Regional Economic Resilience: Policy Experiences and Issues in Europe. *Raumforschung und Raumordnung*. 2014. Vol. 72. No. 2. P. 83–84.
44. Jonas A. E. G. Region and place: Regionalism in question. *Progress in Human Geography*. 2012. Vol. 36. No. 2. P. 263–272.
45. Resilience systems analysis: Learning and recommendations report // OECD, SIDA. Paris : OECD Publishing, 2017. 88 p.
46. A systemic resilience approach to dealing with COVID-19 and future shocks. OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19) // OECD, 2020. DOI: <https://doi.org/10.1787/36a5bdfb-en>
47. Cherenko L., Reut A., Klymenko Yu. Ensuring resilience of social support for the population of Ukraine during hybrid crises and disasters. *Demography and Social Economy*. 2024. Vol. 58 (4). P. 128–147. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.128>
48. Overview Paper on Resilient Economies and Societies. OECD Publishing, Paris, 2014.
49. Mayor M., Ramos R. Regions and Economic Resilience: New Perspectives. *Sustainability*. 2020. Vol. 12. 4693. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12114693>
50. Shutters S. T., Kandala S. S., Wei F., Kinzig A. P. Resilience of Urban Economic Structures Following the Great Recession. *Sustainability*. 2021. Vol. 13. 2374. DOI: <https://doi.org/10.3390/su13042374>
51. Noy I., Yonson R. Economic Vulnerability and Resilience to Natural Hazards: A Survey of Concepts and Measurements. *Sustainability*. 2018. Vol. 10. 2850. DOI: <https://doi.org/10.3390/su10082850>
52. Martin R., Sunley P., Gardiner B., Tyler P. How Regions React to Recessions: Resilience and The Role of Economic Structure. *Reg. Stud*. 2016. Vol. 50. P. 561–585. URL: <http://hdl.handle.net/10.1080/00343404.2015.1136410>

53. Геєць В., Бурлай Т., Близнюк В. Соціальна резильєнтність національної економіки крізь призму досвіду Європейського Союзу та України. *Економічна теорія*. 2023. № 3. С. 5–43.
54. Hill E. W., Wial H., Wolman H. Exploring Regional Economic Resilience; Working Paper 2008–04; Institute of Urban and Regional Development, University of California: Berkeley, CA, USA, 2008. URL: <https://www.econstor.eu/handle/10419/59420>
55. Лазос Г. П. Резильєнтність: концептуалізація понять, огляд сучасних досліджень. *Актуальні проблеми психології*. 2018. Т. 3 : Консультативна психологія і психотерапія. Вип. 14. С. 26–64.
56. Потапенко В. Г. Соціальна стабільність як глобальна мета інноваційного розвитку екологізації економіки. *Механізм регулювання економіки*. 2011. № 1. URL: https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_12/V_G_PotapenkoSocial_stability_as_a_global_aim_of_innovative_development_in_environmental_economy.pdf
57. Чепурко Г., Соболев А. Соціальна резильєнтність в умовах воєнного стану. *Scientific Collection «InterConf»*. 2024. Vol. 206. P. 111–114. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/6589>
58. Keck M., Sakdapolrak P. What is social resilience? Lessons learned and ways forward. *Erdkunde*. 2013. Vol. 67 (1). P. 5–19. DOI: <https://doi.org/10.3112/erdkunde.2013.01.02>
59. Gallego-Lopez C., Essex J. Designing for infrastructure resilience. Evidence on Demand. UK, 2016. 22 p. URL: <https://www.gov.uk/research-for-development-outputs/introducing-infrastructure-resilience>
60. Hahn R. Infrastructure Resilience: in a shifting world. The future of infrastructure. URL: <https://infrastructure.aecom.com/infrastructure-resilience>
61. National Security Memorandum on Critical Infrastructure Security and Resilience, The White House, 2024. URL: <https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/presidential-actions/2024/04/30/national-security-memorandum-on-critical-infrastructure-security-and-resilience/>
62. Global Infrastructure Resilience: Capturing the Resilience Dividend. A Biennial Report from the Coalition for Disaster Resilient Infrastructure. DOI: <https://doi.org/10.59375/biennialreport.ed1>
63. Khvesyk M., Obykhod H., Omelchenko A. Ensuring Environmental Safety of the Population within a Resilient Natural Resource Management System. *Demography and Social Economy*. 2024. Vol. 4 (58). P. 165–179. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.16>
64. Holling C. S. Engineering resilience versus ecological resilience. *Engineering within ecological constraints*. National Academy Press, Washington. 1996. P. 31–44.
65. Chmitorz A., Kunzler A., Helmreich I., Tüscher O., Kalisch R., Kubiak T., Wessa M., Lieb K. Intervention studies to foster resilience – A systematic review and proposal for a resilience framework in future intervention studies. *Clinical Psychology Review*. 2018. Vol. 59. P. 78–100. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2017.11.002>
66. Хаустова В. Є., Решетняк О. І., Зінченко В. А. Інститути та інституційна резильєнтність: сутність і роль у повоєнній розбудові економіки України. *Бізнес Інформ*. 2023. № 11. С. 77–92. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-77-92>
67. Хаустова В. Є. Трансформація моделі економіки України у повоєнний період : монографія. Харків : Лібуркіна Л. М., 2025. 152 с. DOI: <https://doi.org/10.32983/978-617-7801-52-7>
68. Building Urban Resilience: An Evaluation of the WorldBank Group's Evolving Experience (2007–2017) / Independent Evaluation Group, World Bank, Washington, DC, 2019. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/ae3ac895-fa6c-525f-a4b8-f990a3981985/content>
69. Aligicia P., Tarko V. Institutional resilience and economic systems: Lessons from Elinor Ostrom's work. *Comparative Economic Studies*. 2014. Vol. 56. P. 52–76. DOI: <https://doi.org/10.1057/ces.2013.29>

REFERENCES

- Adamiec, M., & Popiolek, K. (1993). Jakość życia, między wolnością a mistyfikacją. *Ruch Prawniczy. Ekonomiczny i Socjologiczny*, 2, 92–117.
- Aligicia, P., & Tarko, V. (2014). Institutional resilience and economic systems: Lessons from Elinor Ostrom's work. *Comparative Economic Studies*, 56, 52–76. <https://doi.org/10.1057/ces.2013.29>
- Better Life Index. (n.d.). OECD. Retrieved from <https://www.oecd.org/en/data/tools/oecd-better-life-index.html>
- Brasero-Rodríguez, E., Rueda-Extremera, M., & Cantero-García, M. (2024). Analysis of the Relationships between Quality of Life, Resilience, and Life Satisfaction Variables in Retired Individuals. *Journal of Ageing and Longevity*, 4(3), 252–263. <https://doi.org/10.3390/jal4030018>
- Brewer, M., & O'Dea, S. (2012). Measuring living standards with income and consumption: evidence from the UK. Institute for Social, Economic Research University of Essex, Institute for Fiscal Studies.
- Bucur, A. (2017). How can we apply the models of the quality of life and the quality of life management in an economy based on knowledge? *Economic Research Ekonomska Istraživanja*, 30(1), 629–646. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2017.1314821>
- Building Urban Resilience: An Evaluation of the WorldBank Group's Evolving Experience (2007–2017). (2019). Independent Evaluation Group, World Bank. Retrieved from <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/ae3ac895-fa6c-525f-a4b8-f990a3981985/content>
- Chepurko, H., & Sobolev, A. (2024). *Sotsialna rezylentnist v umovakh voiennoho stanu* [Social resilience in martial law]. *Scientific Collection «InterConf»*, 206, 111–114. Retrieved from <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/6589>
- Cherenko, L. M. (Ed.). (2006). *Riven zhyttia naselennia Ukrainy* [Living standards of the population of Ukraine]. TOV «Vydavnytstvo «Konsultant».
- Cherenko, L., Reut, A., & Klymenko, Yu. (2024). Ensuring resilience of social support for the population of Ukraine during hybrid crises and disasters. *Demography and Social Economy*, 58(4), 128–147. <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.128>
- Chmitorz, A., Kunzler, A., Helmreich, I., Tüscher, O., Kalisch, R., Kubiak, T., Wessa, M., & Lieb, K. (2018). Intervention studies to foster resilience – A systematic review and proposal for a resilience framework in future intervention studies. *Clinical Psychology Review*, 59, 78–100. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2017.11.002>
- Chulanova, Z. K. (2022). Quality of Life of the Population of Kazakhstan: Assessment of the Main Parameters and Identification of Problem Areas. *Journal of Asian and African Studies*. <https://doi.org/10.1177/00219096221120924>
- Cvrlje, D., & Ćorić, T. (2002). Macro & micro aspects of standard of living and quality of life in a small transition economy: The case of Croatia. *Economics and Business – Zagreb*, (10). Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/6397161.pdf>

- Diener, E., & Suh, E. (1997). Measuring quality of life: economic, social, and subjective indicators. *Social Indicators Research*, 40(1), 189–216.
- The Economist Intelligence Unit's quality-of-life index. (n.d.). Retrieved from https://www.webcitation.org/69MVHwNd?url=http://www.economist.com/media/pdf/QUALITY_OF_LIFE.pdf
- Fontinelle, A. (2019). Standard of Living vs. Quality of Life: What's the Difference? Investopedia, 7. Retrieved from <https://www.investopedia.com/articles/financial-theory/08/standard-of-living-quality-of-life.asp>
- Gallego-Lopez, C., & Essex, J. (2016). Designing for infrastructure resilience. Evidence on Demand.
- Galloway, S. (2005). Quality of Life and Well-being: Measuring the Benefits of Culture and Sport: Literature Review and Think-piece. Scottish Executive Social Research.
- George, L. K., & Bearon, L. B. (1980). Quality of life in older persons: meaning and measurement. Human Sciences Press.
- Global Infrastructure Resilience: Capturing the Resilience Dividend. A Biennial Report from the Coalition for Disaster Resilient Infrastructure. <https://doi.org/10.59375/biennialreport.ed1>
- Hahn, R. Infrastructure Resilience: in a shifting world. The future of infrastructure. Retrieved from <https://infrastructure.aecom.com/infrastructure-resilience>
- Halicka, M. (2004). Jakość życia osób starszych. Akademia Medyczna.
- Hawkins, J. (2020). One Hundred Years Ago. The Book That Inspired the Carbon Price: Pigou's The Economics of Welfare. *History of Economics Review*, 77(1), 61–74. <https://doi.org/10.1080/10370196.2020.1827759>
- Heyets, V., Burlai, T., & Blyznyiuk, V. (2023). *Sotsialna rezylentnist natsionalnoi ekonomiky kriz pryizmu dosvidu Yevropeiskoho Soiuzu ta Ukrainy* [Social resilience of the national economy through the prism of the experience of the European Union and Ukraine]. *Ekonomichna Teoria*, (3), 5–43.
- Hill, E. W., Wial, H., & Wolman, H. (2008). Exploring Regional Economic Resilience; Working Paper 2008–04; Institute of Urban and Regional Development, University of California. <https://www.econstor.eu/handle/10419/59420>
- Holling, C. S. (1973). Resilience and Stability of Ecological Systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 4, 1–23.
- Holling, C. S. (1996). Engineering resilience versus ecological resilience. Engineering within ecological constraints. National Academy Press.
- Hughes, B. (1990). Quality of life. *Researching social gerontology*, 46–58.
- Human Development Report 2023–24. (n.d.). Retrieved from <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2023-24>
- Ilyash, O., & Buhaychuk, N. (2020). *Stratehichni tsili rozvytku zhytlovo-komunalnoi infrastruktury u napriamku zabezpechennia yakosti zhyttia naselennia ta realizatsii natsionalnykh ekonomichnykh interesiv derzhavy* [Strategic goals of housing and communal infrastructure development in the direction of ensuring the quality of life of the population and realization of national economic interests of the state]. *Problemy Ekonomiky*, (1), 76–88. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-76-88>
- Ivanov, Yu. B., Hubareva, I. O., Polyakova, O. Yu., Mykhailenko, D. H., Shlykova, O. M., Levanda, O. M., Shavlak, M. A., & Bazko, O. A. (2021). *Teoretychni zasady ta prykladni aspekty realizatsii sotsialnoi polityky v umovakh makroekonomichnoi nestabilnosti v Ukraini* [Theoretical principles and applied aspects of social policy implementation in the context of macroeconomic instability in Ukraine]. (O. Yu. Polyakova & Yu. B. Ivanov, Eds.). FOP Liburkina L. M.
- Jonas, A. E. G. (2012). Region and place: Regionalism in question. *Progress in Human Geography*, 36(2), 263–272.
- Keck, M., & Sakdapolrak, P. (2013). What is social resilience? Lessons learned and ways forward. *Erdkunde*, 67(1), 5–19. <https://doi.org/10.3112/erdkunde.2013.01.02>
- Khaustova, V. Ye. (2025). *Transformatsiia modeli ekonomiky Ukrainy u povoiennyi period* [Transformation of the model of the Ukrainian economy in the post-war period]. Liburkina L. M. <https://doi.org/10.32983/978-617-7801-52-7>
- Khaustova, V. Ye., & Reshetnyak, O. I. (2023). *Rezylientnist ekonomiky: sutnist i vyklyky dlia Ukrainy* [Resilience of the economy: Essence and challenges for Ukraine]. *Business Inform*, 7, 30–41. Retrieved from <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001438706>
- Khaustova, V. Ye., Reshetnyak, O. I., & Zinchenko, V. A. (2023). *Instytuty ta instytutsiina rezylentnist: sutnist i rol u povoiennii rozbudovi ekonomiky Ukrainy* [Institutions and institutional resilience: essence and role in the post-war reconstruction of the Ukrainian economy]. *Business Inform*, (11), 77–92. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-77-92>
- Khvesyk, M., Obykhod, H., & Omelchenko, A. (2024). Ensuring Environmental Safety of the Population within a Resilient Natural Resource Management System. *Demography and Social Economy*, 4(58), 165–179. <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.16>
- Lane, R. E. (1996). Quality of Life and Quality of Persons: A New Role for Government. Oxford University Press.
- Lazos, H. P. (2018). *Rezylientnist: kontseptualizatsiia poniat, ohliad suchasnykh doslidzhen* [Resilience: Conceptualization of concepts, review of current research]. *Aktualni Problemy Psykhologii*, 3(14), 26–64.
- Legatum Prosperity Index, 2023. (n.d.). Retrieved from <https://index.prosperity.com/rankings>
- Libanova, E., & Gladun, O. (2024). Vital measurement of population quality of life. *Exp Oncol*, 46(4), 310–311. <https://doi.org/10.15407/exp-oncology.2024.04.305>
- Martin, R., Sunley, P., Gardiner, B., & Tyler, P. (2016). How Regions React to Recessions: Resilience and The Role of Economic Structure. *Reg. Stud.*, 50, 561–585. <http://hdl.handle.net/10.1080/0343404.2015.1136410>
- Mayor, M., & Ramos, R. (2020). Regions and Economic Resilience: New Perspectives. *Sustainability*, 12(11), 4693. <https://doi.org/10.3390/su12114693>
- Merkys, G., Brazienė, R., & Kondrotaitė, G. (2008). Subjektyvi gyvenimo kokybė kaip socialinis indikatorius: viešojo sektoriaus kontekstas. *Viešoji politika ir administravimas*, 23, 23–38.
- National Security Memorandum on Critical Infrastructure Security and Resilience. (2024). The White House. Retrieved from <https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/presidential-actions/2024/04/30/national-security-memorandum-on-critical-infrastructure-security-and-resilience/>
- Noy, I., & Yonson, R. (2018). Economic Vulnerability and Resilience to Natural Hazards: A Survey of Concepts and Measurements. *Sustainability*, 10(8), 2850. <https://doi.org/10.3390/su10082850>
- Nurcandra, F., Ronoatmodjo, S., Keliat, B. A., et al. (2023). The Role of Resilience in Quality of Life in a Productive Age Population During the COVID-19 Pandemic. *Kesmas*, 18(5), 31–36. <https://doi.org/10.21109/kesmas.v18isp1.7009>
- OECD. (2020). A systemic resilience approach to dealing with COVID-19 and future shocks. *OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19)*. <https://doi.org/10.1787/36a5bdfb-en>
- OECD, SIDA. (2017). Resilience systems analysis: Learning and recommendations report. OECD Publishing.

- Overview Paper on Resilient Economies and Societies. (2014). OECD Publishing.
- Perrings, C. (2001). Resilience and sustainability. In H. Folmer, H. L. Gabel, S. Gerking, & A. Rose (Eds.), *Frontiers of Environmental Economics*. Edward Elgar.
- Plakhova, O. M. (2005). *Yakist zhyttia naseleennia Ukrainy v umovakh transformatsii (sotsiologichnyi analiz)* [Quality of life of the population of Ukraine in the context of transformation (sociological analysis)] [Abstract of candidate dissertation, Kharkiv National University].
- Polyakova, O. Yu., Levanda, O. M., & Hrypich, O. V. (2021). *Analiz chynnykiv vplyvu na yakist zhyttia naseleennia Ukrainy* [Analysis of factors influencing the quality of life of the population of Ukraine]. *Business Inform*, (1), 199–206. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-199-206>
- Ponomarenko, V. S., Kyzym, M. O., & Uzunov, F. V. (2003). *Riven i yakist zhyttia naseleennia Ukrainy* [The level and quality of life of the population of Ukraine]. VD «INZHEK».
- Potapenko, V. H. (2011). *Sotsialna stabilnist yak hlobalna meta innovatsiinoho rozvytku ekolohizatsii ekonomiky* [Social stability as a global goal of innovative development of greening the economy]. *Mekhanizm Rehuliuвання Ekonomiky*, (1). Retrieved from https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_12/V_G_PotapenkoSocial_stability_as_a_global_aim_of_innovative_development_in_environmental_economy.pdf
- Power, M. (2005). The Measurement of Quality of Life. University of Edinburgh.
- Prystupa, Ye., & Kurysh, N. (2010). *Yakist zhyttia liudyny: katehorii, komponenty ta yikh vymiriuvannia* [Quality of human life: categories, components and their measurement]. *Fizychna Aktyvnist, Zdorovia i Sport*, (2), 54–63.
- Quality of Life Index. (n.d.). Numbeo. Retrieved from https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings_by_country.jsp
- Quality of life: Overview. (n.d.). Eurostat. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/quality-of-life>
- Ruzevicius, J. (2007). Working life quality and its measurement forum were international. 2, 43–48. Retrieved from http://www.kv.ef.vu.lt/wp-content/uploads/2010/10/STRAIPSNIS-InzEkon_GyvenimoDarbeKokybe_2007_Vol.2.pdf
- Shutters, S. T., Kandala, S. S., Wei, F., & Kinzig, A. P. (2021). Resilience of Urban Economic Structures Following the Great Recession. *Sustainability*, 13(4), 2374. <https://doi.org/10.3390/su13042374>
- Social Progress Index. (n.d.). Retrieved from <https://www.socialprogress.org/social-progress-index>
- Theofilou, R. (2013). Quality of Life: Definition and Measurement. *Europe's Journal of Psychology*, 9(1), 150–162.
- Tinch, R. (1998). Resilience and Resource Management Under Risk. School of Environmental Science, University of East Anglia.
- Trzebiatowski, J. (2011). Jakość życia w perspektywie nauk społecznych i medycznych – systematyzacja ujęć definicyjnych. *Hygeia Public Health*, 46(1), 25–31.
- Walker, J., & Cooper, M. (2011). Genealogies of resilience: From systems ecology to the political economy of crisis adaptation. *Security Dialogue*, 42(2), 143–160. <https://doi.org/10.1177/0967010611399616>
- Wink, R. (2014). Regional Economic Resilience: Policy Experiences and Issues in Europe. *Raumforschung und Raumordnung*, 72(2), 83–84.
- World Happiness Report. (2025). Retrieved from <https://www.worldhappiness.report>
- Zhang, H., Zhao, Q., Cao, P., & Ren, G. (2017). Resilience and Quality of Life: Exploring the Mediator Role of Social Support in Patients with Breast Cancer. *Med Sci Monit*, 23, 5969–5979. <https://doi.org/10.12659/msm.907730>

Стаття надійшла до редакції 20.07.2025 р.

Статтю прийнято до публікації 08.08.2025 р.